

Zavezniki udrli v Jugoslavijo; Rusi ob grško-turški meji

Oklopne kolone prve ameriške armade začele prodirati proti Liegu po prekoračenju reke Meuse in prebitju nemške obrambne črte v Belgiji. Američani ujeli 230,000 sovražnikov od začetka ofenzive. Francoske čete za petami ostankov nemške sile, ki beže iz južne Francije. Odločilna bitka za posest severne Italije prihaja. Veliko navdušenje nastalo v Jugoslaviji po ruski invaziji jugoslovanskega ozemlja.

RIM, 7. sept.—Zavezniki oborožena sila in partizanska armada maršala Tita sta začeli skupno ofenzivo v Jugoslaviji zaenkrat rusko ofenzivo z vzhoda. Glavni namen dvojne ofenzive je, da se prepreči beg nacističnih čet z Balkana. Pričakuje se, da bo južni del balkanskega polotoka vsak čas odresan od severnega dela.

Poročilo dostavlja, da se je ofenziva v Jugoslaviji ob jadranski obali pričela pred nekaj dnevi. Zaveznikom pomagajo slovenski partizani, pravi poročilo, kar znači, da je zavezniki sila udrla na jugoslovansko ozemlje čb istrski in dalmatinski obali. Ameriški letalci so v prvih vrstah napadov.

LONDON, 7. sept.—Radio Berlin je danes naznanil, da so ruske čete po bliskovitem prodiranju skozi Bolgarijo dospole do grško-turške meje—v dveh dneh so prodirle v daljavo 160 milj.

Ruske čete, ki so prejšnji dan prekoračile jugoslovansko mejo pri Turnu-Severinu, so prodirale v bližino Belgrade, glavnega mesta Jugoslavije.

LONDON, 7. sept.—Oklopne kolone prve ameriške armade so začele prodirati naprej na 25 milj dolgi fronti v smeri Liega po prekoračenju reke Meuse in prebitju nacistične obrambne črte v Belgiji nedaleč od nemške meje. Poročilo pravi, da so zasedle ozemlje na drugi strani reke in ustanovile mostišča na južni strani Namura. Poveljnik prve ameriške armade je general Courtney H. Hodges.

Hodgesova armada je okupirala Namur, belgijsko mesto, po ljuhi bitki z Nemci. V zadnjih treh dneh je ujela čez 25,000 sovražnikov, med temi dva generala. To sta Ruediger von Heyking in Karl Wahle.

Skupno število nemških vojakov, katere so ujeli Američani od začetka ofenzive, je 230,000.

Britske in belgijske čete so okupirale Malines in Louvain, strateški mesti ob Albertovem kanalu. Zavezniki stan poročajo, da čiščenje v Antverpu in Bruslju hitro napreduje.

Kanadske in poljske čete, do deljene britski armadi, napadajo pozicije nemškega vojskovanja pri Pas Calaisu, Francija, na obali Rokavskega preliva. Sodi se, da se tam nahaja nemška sila okrog 50,000 vojakov, ki je že deloma obkrožena in v nevarnostu uničenja. Kanadske in poljske čete so zasedle Marguese med Boulogno in Calaisom.

Glavni zavezniki stan ni zanikal in ne potrdil poročil o okupaciji Aachena in Saarbrueckena, nemških mest, potrdilo pa je vest, da so vojaške straže tretje ameriške armade invadirale nemško ozemlje in se potem vrnile v Francijo.

Zavezniki kažejo, da bodo zavezniki kmalu prebili nemško Siegfriedovo linijo. Ameriške čete so prekoračile reko Moselle in se približale Metz, trdnjavi na tej liniji. General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile v Evropi, je silbo naznanil, da se bodo kmalu pričele bitke na nemškem ozemlju.

Rim, 7. sept.—Francoske čete so za petami ostankov nemške sile, ki beže iz južne Francije. Okupirale so Chalon-sur-Saone v prodiranju proti Dijonu, ko-

BOJAZEN NEM- CEV PRED RUSI MIROVNI FAKTOR

Vrhovno poveljstvo vidi neizbežnost poraza PRUSKI MILITARISTI V ZAGATI

Washington, D. C., 7. sept.—Nemčija bo rajši kapitulirala pred Ameriko in Veliko Britanijo nego pred sovjetsko Rusijo v upanju, da bosta bolj prizanesljivi kot pa sovjeti, ki so že povedali, da se bodo strahovito maščevali nad Nemčijo. To je mnenje vojaških krogov v Washingtonu.

Ti krogi sodijo, da bodo ameriške in britske armade v Berlinu pred prvim oktobrom. Nemci sami jim bodo odprli pot, do čim bodo skušali zadržati ruske legije na vzhodu. Razdalja med Berlinom in ozemljem, kjer se nahajajo britske, ameriške in ruske armade, je skoraj enaka, nekaj nad tristo milj.

Nemško vrhovno poveljstvo je že pred več meseci spoznalo, da je poraz nacistične oborožene sile neizbežen. Hitlerjeva vojna mašina je izgubila kontrolo v ozračju in oljni polji, življenska kri modernega bojevanja. Vrhovno poveljstvo se bo moralo odločiti za kapitulacijo pred Ameriko in Veliko Britanijo ali pa za kapitulacijo pred Rusijo.

Stari voditelji nemške armade—grupa pruskih junckerjev—je za kapitulacijo pred Rusijo. Ti niso nikdar slepo sledili Hitlerju. Oni upajo, da bo potrebna armada pod sovjetsko dominacijo Nemčije in važna mesta za njene voditelje.

Pruski militaristi so dobro izhajali pod vladjo kjerzja, republike in Hitlerja. Voditelji nacistične stranke s Hitlerjem vred se boje Rusov. Oni vedo, da bodo sovjeti določili težke kazni Nemcem za opustošenje ruskih pokrajin in pobijanje ruskih civilistov. Vodilni nacisti se zanašajo na velikodušnost Američanov in Angležev napram premagancem in na možnost razkola med zavezniki glede mirovnih pogojev.

Zavezniki vojaška kontrola Nemčije

Murphy izbran za reprezentanta Amerike

Washington, D. C., 7. sept.—Državni departmet je naznanil, da so bili storjeni koraki za formiranje zavezniške vojaške vlade v Nemčiji, ki bo začela funkcionirati, ko bodo nemške armade poražene na bojiščih.

Robert D. Murphy, vodilni diplomat v severni Afriki, je bil izbran za reprezentanta Amerike v zavezniki vojaški vladi. On je dobil čin poslanika. Državni tajnik Hull je dejal, da bo Murphy začasno oddeljen štabu generala Dwighta D. Eisenhowerja, vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile v Evropi.

Kaj naj se stori z Nemčijo po porazu njenih armad, je glavna briga zavezniške posvetovalne komisije za Evropo, ki je bila ustanovljena v Moskvi lansko jesen. Imenovanje Murphya je dokaz, da bo ta posvečevala glavno pozornost problemom Nemčije. V posvetovalni komisiji so reprezentante Amerike, Velike Britanije in sovjetske Rusije. Pričakuje se, da bo tudi Francija dobila predstavnstvo v komisiji.

Murphy je bil doslej politični svetovalec generala H. M. Wilsona, vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile v Sredozemlju.

Nemci in belgijski kvizlingi v zverinjaku

Antwerp, Belgija, 7. sept.—Kletke v tukajšnjem zverinjaku so natrpane z ujetimi nemškimi častniki in vojaki ter belgijskimi kvizlingi. V teh bodo ostali, dokler ne bodo odpeljeni v ujetniška taborišča. V eni kletki se nahaja 20 belgijskih deklet, ki so se pajdašile z Nemci.

Finska mirovna misija na poti v Moskvo

Stockholm, Švedska, 7. sept.—Finska mirovna misija je odpotovala v Moskvo, kjer bo konferirala z ruskimi voditelji o pogojih kapitulacije, se glasi poročilo iz Helsink. Načelnik misije je Antti Hackzell, predsednik finske vlade.

Domače vesti

Odšel k vojakom

Chicago. — Stanley Kužnik, član društva 102 SNPJ in bivši predsednik mladinskega kroška št. 26 SNPJ, je dne 2. t. m. odšel k vojakom. Obilo sreče in vesel povratek!

Padel v Italiji

Claridge, Pa.—Mike Baloh, tajnik društva Bratoljub št. 7 SNPJ, je prejel iz Washingtona obvestilo, da je bil njegov sin Andrew C. Baloh dne 22. avg. ubit v bojih v Italiji. Mladi Baloh je bil član istega društva.

Smrt članice

Franklin, Kans.—Dne 29. avg. je tukaj umrla Agnes Dobrauc, stara 69 let in doma iz Podreke na Štajerskem. Bila je članica društva 187 SNPJ. Tukaj zapuška moža, znanega slovenskega trgovca, dve hčeri in tri sinove (eden je pri vojakih). Pogreb je bil v oskrbi slovenskega pogrebnege zavođa pod vodstvom B. C. Morgana.—V Prosveti z dne 8. avg. se bi bilo moralo glasniti, da je v Cherokeeju, Kans., umrl Martin Simonšek, ne Slomšek.

Pogrešan v Franciji

Sacramento, Calif.—Družina George Perlič je bila obveščena od vojnega departmeta, da se njihov sin saržent Anton G. Perlič, star 32 let, pogreša v Franciji z dne 2. avg. Mladi Perlič je član društva 549 SNPJ in je leta 1937 na 11. konvenciji SNPJ v Clevelandu zastopal svoje društvo in društvo 638 SNPJ.

Prvi član društva padel

Detroit, Mich.—Vojni departmet je obvestil Antona Potokarja, da je bil njegov sin korporal Otto Potokar, star 25 let, dne 14. avg. ubit na francoskem bojišču. Pri vojakih je bil od 4. marca 1942 in bil je član društva 518 SNPJ. On je prvi član tega društva, ki je padel v tej vojni. Njegova mati je umrla kmalu po njegovem rojstvu. Tumakar zapuška očeta in drugo mater, v Chicagu pa dva bratrca, Antona in Johna Potokarja, tajnika društva 39 SNPJ.

Iz Clevelanda

Cleveland, O.—Po dolgi bolezni je dne 3. t. m. umrla Frances Medves, rojena Mencej, stara 62 let in doma iz Iga pri Ljubljani. Tukaj je bivala 34 let. Zapuška moža, dva sinova in dve hčeri, v starem kraju pa dva brata.—Staršem Edward Weissoppel je umrl 11 mesecev star sinček.

Bolgarija pretrgala zvezo z Nemčijo

Moskva še ni odgovorila na apel za premirje

London, 7. sept.—Radiopostaji v Londonu in Parizu sta naznanila na podlagi poročila iz Ankare, Turčija, da je Bolgarija pretrgala diplomatske odnose z Nemčijo. To tudi pravi, da je Bolgarija napovedala vojno Nemčiji.

(Federalna komunikacijska misija v Washingtonu je citirala radijsko poročilo iz Sofije, da je Bolgarija pretrgala odnose tudi z lutskarskimi režimi v severni Italiji, Hrvaški in Sloveniji.)

Moskva še ni odgovorila na apel bolgarske vlade za sklenitev premirja. Ta je bil poslan v Moskvo nekaj ur potem, ko je Rusija napovedala vojno Bolgariji.

Radijsko poročilo trdi, da je Bolgarija pretrgala odnose z Nemčijo in ji napovedala vojno, ker so skušali Nemci razorožiti bolgarske čete, ki so se umaknile iz Jugoslavije.

Radio Berlin poroča, da je Ogrska naznanila vojno stanje med njo in Rumunijo.

VLADA ZASEGLA NADALJNJE PREMOGOVNIKE

Notranji tajnik Ickes imenoval upravitelje

UNIJA ZAHTeva PRIZNANJE

Washington, D. C., 7. sept.—Notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi administrator za kurirvo, je na podlagi Rooseveltove odredbe zasegel nadaljnjih petnajst premogovnikov, katere operira devet kompanij v Pennsylvaniji in West Virginiji. Zasega je posledica stavke delovodij, članov unije United Clerical, Technical & Supervisory Employees, nove organizacije v okviru rudarske unije United Mine Workers of America, katere predsednik je John L. Lewis. Stavkarji zahtevajo priznanje svoje organizacije.

Zaradi stavke mora počivati čez pet tisoč rudarjev. Dnevna produkcija premoga v zaseženih premogovnikih je znašala 27,000 ton.

Ickes je naznanil, da bo obrat v zaseženih premogovnikih obnovljen v petek. On je imenoval uradnike prizadetih kompanij za ravnatelje. Vlada je v zadnjih dneh zasegla 23 premogovnikov, lastnino 15 kompanij.

Bojazen je, da se bo stavka razširila tudi na premogovnike v Kentuckiju. George W. Taylor, nadomestni načelnik vojnega delavskega odbora, je opozoril predsednika Roosevelta na kritično situacijo.

Notranji tajnik je zapretil, da bodo oni, ki bi se uprli ukazom, naj se vrnejo na delo, obtoženi krivenja. Smith-Connallyjevega protistavkovnega zakona.

Prej je Roosevelt odredil zasego tovarn Hughes Tool Co. v Houstonu, Tex., katere se je uprila odloku vojnega delavskega odbora, da mora podpisati pogodbo s provizijo o zaprti delavci z unijo jeklarskih delavcev, včlanjeno v Kongresu industrijskih organizacij. V tovarnah te kompanije je uposlenih čez pet tisoč delavcev, ki so zapretili s odklicem stavke. Predsednik kompanije je Howard Hughes, filmski magnat in letalec.

Program produkcije civilnih potrebščin

Začela se bo po porazu Nemčije

Washington, D. C., 7. sept.—Odbor za vojno produkcijo je naznanil, da bodo vojne industrije odpustile najmanj štiri milijone delavcev takoj po porazu Nemčije in da bodo ti dobili delo v tovarnah, ki bodo izdelovale civilne potrebščine.

Člani odbora so izjavili, da bodo industrije dobile preto roko v mejah razpoložljive delovne sile in materiala, da bodo lahko producirale civilne potrebščine. Načrti za preureditev industrije, ki so zdaj udeležene v vojni produkciji, so že sestavljeni.

J. A. Krug, nadomestni načelnik odbora, je izjavil, da so bili načrti odobreni na konferencah z reprezentanti vojnega in mornaričnega departmeta.

Anglija se ne sme udati pritisku Amerike

London, 7. sept.—Emanuel Shinwell, laburit in član parlamenta, je v svojem govoru v Bonessu, Škotska, dejal, "da se Anglija pri reševanju poveljnih problemov ne sme udati pritisku Amerike. Ona mora stati na svojih nogah. Anglija naj kooperira z Ameriko in drugimi državami v povojni dobi, toda pripeva naj na svoj način k rešitvi povojnih problemov.

Laval dospel v nemško provinco

Curich, Švica, 7. sept.—Poročilo iz zanesljivih virov pravi, da je Pierre Laval, bivši predsednik lutsarske francoske vlade v Vichyju, v spremstvu več svojih tovarišev dospel na otok Mainau na Kostanškem jezeru. To jezero je v nemški provinci Baden.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (vključno Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$6.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Naprej ali nazaj?—IV

V zadnjih dveh člankih smo skušali pokazati resnost situacije z ozirom na povišanje gospodarske razmere, v katerih se bo znašla ta dežela. Kapitalistične sile jo definitivno pehajo v povratek v stare razmere, v katerih ni bilo dela približno za vsakega četrtega delavca. Radi velike izpopolnitve produkcijskih metod tekom te vojne se po vojni obeta brezposelnost vsakemu tretjemu delavcu.

Po preureditvi vojnih industrij za civilno produkcijo, kar bo nekaterim industrijam vzelo le par mesecev, drugim več časa, je sicer računati na večji industrijski pogon, da se zadosti industrijskim in civilnim potrebam, toda to ne bo trajalo dolgo; v dveh, treh letih bo producirano toliko vsakovrstnega blaga in potrebščin, da se bodo zopet začela polniti skladišča. Toda niti v tej dobi ni mialiti na uposilev vseh delavcev in bo armada brezposelnih pod sedanjimi izgledi sigurno štela precej milijonov.

Vse to je seveda nepotrebno. Sploh je to največji paradoks Amerike. Dežela ima tehnično najsijsajnejši in najogromnejši industrijski aparat, na naravnih zakladih je še vedno neizmerno bogata in poleg tega ima veliko armado industrijsko najbolj izvežbah in sposobnih delavcev na svetu. Torej tehnično in materialno ima vse pogoje za največje blagostanje vsega svojega ljudstva.

Ta industrijski aparat je zmožen dati sleherni ameriški družini najmanj tri tisoč dolarjev letnih dohodov—brez inflacije cen. Ampak ne pod sedanjim sistemom monopolističnega kapitalizma, čeprav se odeva "svobodnim podjetništvom." Predno bo mogoče doseči tako blagostanje kot ga je fizično zmožna ustvariti Amerika, predno bo vsakemu delavčemu delavcu dana prilika do dela in poštenega zaslužka, bo morala dežela kreniti v popolnoma drugo smer kot danes koraka. Kreniti bo morala v smer demokratičnega socializma, v katerem bo zadržištvu igralo zelo veliko vlogo.

In dasi je ta resnica neovrgljiva, vendar bi bili največji naiiveži, ako bi domnevali, da mora kakšna dežela in svet čez noč stopiti iz statega v popolnoma nov družabni sistem. Ne. Družabni preobrat ne gre do takoj naglo in gladko kot se na primer človek umije in preobleče iz stare v novo obleko. Pri preobnavanju človeške družbe iz stare v popolnoma novo, demokratično formo je treba računati ne samo na par let, marveč na generacije. Tudi z nobeno nasilno revolucijo ni mogoče priti čez noč ali v par letih do nove človeške družbe.

V resnici je v družabnem preobnavanju mogoče priti čez noč le s slabega na slabše, ne na boljše. Z nasilno revolucijo, ako je uspešna, je mogoče podreti le staro in položiti fundament novi človeški družbi. Toda predno je mogoče zgraditi novo, boljše družbo, vzame desetletja časa, vsaj eno ali dve generaciji. In boljše družbo je mogoče doseči le če pri tem sodelujejo z novo vero v srečo široke ljudske mase.

Druga resnica je tudi, zapisana po očeti Amerike v nesmrtni Izjavi neodvisnosti, da je revolucija zadnje sredstvo, ki se ga posluži le do skrajnosti obupano in na vsej črti ob steno potisnjeno ljudstvo te ali druge dežele. Dokler imajo ljudje količjak upanja v stari družabni sistem, kar pomeni upanje do kruha in več ali manj sreče, toliko časa tudi ne bodo mislili na kakšen preobrat, najmanj pa na nasilno revolucijo.

Nasilna revolucija je sploh največja nesreča za vsako deželo, kjer je količjak demokracije, kjer ima ljudstvo količjak prilike, da si lahko izboljša svoj položaj z demokratično politično in gospodarsko akcijo, ali pa s temi sredstvi celo izvrši družabni preobrat. Gotovo je tudi to, da za tako ogromno industrijsko deželo kot je Amerika bi ne bilo večje nesreče, kot bodisi fašistična sužnost ali pa nasilna revolucija, spremljana s prlivljanjem potokov krvi, splošnim razdejavanjem in veliko lakoto po mestih.

Toda kapitalistične sile, ki so na krmlu dežele, v svoji burbonski sleposti in razredni zakrknjenosti enostavno pehajo Ameriko v razmere, ki morejo na eni strani pognati le v čistokrvni fašizem, sicer domače sorte, na drugi strani pa bo vstal revolucionarni ekstremizem, ki se bo v svoji impulzivnosti, sleposti in sanjami igral s propagiranjem nasilnega preobrata.

In ameriški kapitalizem danes ne ustvarja nič drugega kot prihod razmer, ki bodo iz sebe lahko izbruhnile alično fašistično demagogijo kot so ga izbruhnile povojne razmere najprvo v Italiji in potem v Nemčiji in drugod po Evropi.

Onojšče tej fašistični demagogiji bo predvsem velika masna brezposelnost po tej vojni, po vseh videzih še večja kot je bila pred vojno. Iz te demagogije, ki bo obrnjena predvsem proti organiziranemu delavstvu, konservativno kakor je, se bo izemil tudi blazen nacionalizem, še večje raso bigotstvo, kar vse skupaj bo voda na mlin že sedaj vstajajočemu militarizmu in imperializmu. Vse to pa ne bo privedlo drugam kot v fašizem in v novo svetovno klanje. To se nam vidi tako sigurno kot pride dan za nočjo ali obratno.

Torej kdor ni slep, lahko vidi, na kako zelo nevarni poti se ta dežela nahaja. In v fašizmu, militarizmu, imperializmu in novo vojno bo zašla, ako ne bo rešila svojega največjega notranjega problema: **vprašanja velike brezposelnosti.**

Prej smo rekli, da je problem brezposelnosti pod kapitalizmom, posebno pod monopolističnim kapitalizmom neresljiv. To je resnica. Rekli smo tudi, da tudi nove, boljše družbe ni mogoče ustvariti čez noč, v par letih ali v par desetletjih. Tudi to je resnica.

Toda iz tega ne sledi, da je situacija tako obupna kot izgleda na prvi pogled, ali da je ameriško delovno ljudstvo brez moči, obsojeno na to zelo temno bodočnost. Niti malo ne. Toda zdriniti se mora, dokler je čas, dokler ni prepozno. Ustvariti si bo moralo novo politično gibanje in osvojiti tak gospodarski program, ki mu bo prinesel blagostanje, mir in srečo. (Dalje prihodnjič.)

Glasovi iz
naselbin

SELITEV IN POČITNICE

Linden, W. J. — Dvajset let smo stanovali v Elizabethu, pred nekaj tedni pa smo se preselili v Linden.

V Prosveto pišem dopise že 16 let. V tem času sem dobila veliko priznanja od rojakov in prijateljev. Prejela sem tudi več pisem in fotografij od onih, ki jim ugajajo moji dopisi. Vsem se najlepše zahvaljujem.

Mnogi naši dopisniki pišejo o počitnicah in potovanjih, kar je zelo zanimivo čtivo. Dopisi o potovanjih zanimajo celo tiste, ki so po opisanih krajih potovali. Moj mož je imel letos tri tedne počitnic, toda prav v tistem času smo se preselili v svoj dom in tako nisva mogla iti nikamor na potovanje.

Najini otroci se nahajajo v vojni. Dva sinova sta nekje daleč na morju. Johnny je nekje v Evropi na torpedovki, Frank na Havajskih otokih, Jože pa se nahaja v Ameriki. On dela oziroma popravlja aeroplane v McCooku, Nebraska. Bil je tudi dva meseca v San Franciscu, kjer je obiskal mojega nečaka Johna Žugelja, kateri stanuje v Solinas, Cal. Bila sta vesela svidenja, kajti minulo je že 14 let, odkar nas je zapustil. Tedaj je bil komaj 13 let star, sedaj pa je že tri leta vojak in je oženjen.

Svet in ljudje se spreminjajo. Tedaj ko smo šli čez Francijo v Ameriko, nismo niti sanjali, da bodo kdaj v francoskih krajih divjali boji, katerih se bi udeležili tudi naši otroci in umirali na francoski zemlji. Toda danes so tam in se bore za svobodo vseh narodov. Na tem mestu izrekam globoko sožalje vsem staršem, ki so izgubili svoje sinove na krvavih poljanah.

Agnes Pasarič.

O MATERAH IN
VZGOJITELJIH

Cleveland, O. — Veliko se je že debatiralo v Prosveti o materah in mačehah. Tudi jaz bi rada izrazila svoje mnenje o tem predmetu.

Sama nisem mačeha, ampak mati. Nekateri so zelo grdo pisali o mačehah, kar se mi ne vidi preveč častno in pošteno. Mati umre iz zgodi se, da vdovec poliče drugo ženo, katere skrbi za otroke, jim pere in kuha, a za vse njeno delo pa dobi le pasovko "hudozna mačeha". V sirotišnicah imamo nešteto nedolžnih otrok, ki nimajo staršev. Vi, ki znate toliko slabega povedati o mačehah, rajši odprite svoja plemenita srca in pojdit v sirotišnico in vzemite enega izmed teh otrok za svojega in dajte vzgled mačeham, kako naj postopajo z drugimi otroki. In ko to storite, potem pa čez leto dni poročajte v Prosveti, kako lahko je vzgajati drugega otroka. S tem boste pokazali, da niste pobeljeni gorobovi.

Adolf Hitler je zmirom poljubljal otroke drugih staršev, toda samo tako dolgo, da so fotografi posneli sliko.

Vzgoja drugih otrok ni lahka. Nekateri pišejo v Prosveti o tej zadevi resnično, a drugi pa so zvitji bolj kot lisica. Vprašam cenjene dopisovalke in dopisovalce, ali ste ljubosumni, ako katere mačeha dobro vzgaja o-

troke, jih pere in jim kuha? Ali otroci ne smejo biti osnaženi, ako izgubijo mater? Povejte, kaj ste že dobrega naredili za zapuščene otroke? Ali je vaša ljubezen samo na papirju? Vse kaže, da so nasprotniki mačeh večinoma vdovec in vdovci, kateri so pripravljani ponovno stopiti v zakon. V Clevelandu poznam štiri vdovec z otroki, ki bi se radi omožile, samo poklicati bi jih bilo treba po telefonu. Pa brez zamere.

Martina Vesel.

POIZVEDOVANJE
RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill.—Ameriški rdeči križ bi rad zvedel, kje se nahaja mr. David Ban. Za njim poizveduje sorodnica Frieda Traub, Frankreich, France. Banov prejšnji naslov je bil 505 North Spaulding ave., Chicago, Ill. Ako bi kdo vedel, kje se dotičnik nahaja, naj sporoči Rdečemu križu, 616 South Michigan ave., Chicago, Ill., ali pa pokliče Harrison 5910.

Ameriški rdeči križ.

NA POČITNICAH

Walsenburg, Colo. — Zdravnika sem nadlegoval že leto dni, naj mi dovolijo iti v toplice. Končno se je naveličeval mojega nadlegovanja in mi dovolil. Nisem se mogel takoj odločiti, kam bi šel, kajti v teh krajih imamo vsakovrstne toplice. Razumljivo, vsak svoje najbolj hvali. Nazadnje pa sem sklenil, da pojdem v Pagosa Springs, ki je oddaljena okrog 170 milj od Walsenburga in nekaj nad 200 milj od Puebloa.

Vožnja je bila v resnici zelo lepa, posebno sedaj, ko je še vse zeleno in vozil med hribi in skozi gozdove, poleg potokov in lepih kmetij z lepimi polji. Najbolj romantično pa je, ko se pelješ skozi Voljčki prelaz (Wolf Pass), ki je 10,850 čevljev visok. Cesta se vije serpentinasto zdej na levo in zdej na desno, nato pa zopet navzdol. Na višini 7000 čevljev pa se pričnejo zopet polja.

Pagosa Springs je majhno mesto, ki šteje približno 1500 duš in je sedež okraja. V okolici so večinoma kmetje in se hajveč bavijo z živinorejo. Pred leti pa so imeli velike žage, kajti izsekavali so gozdove, kar se še sedaj pozna. Danes je še nekaj razvalin žag. Po nekaterih krajih čistijo staro štorovje in kjer je že izčisteno, raste lepa koruza in drugi pridelek, med njimi tudi krompir.

Pagosa Springs bi ostalo pozabljeno naselje, ako ne bi bilo vročega vreleca. Izvira na planoti. Blizu potoka je malo zvišanje prostor, v sredini pa je vrelec, ki vre neprestano. Od tu imajo napeljavne cevi v kopališče. V kopališču za moške so tri kadi, v katerih je voda z različno temperaturo. Nekateri to vodo tudi pijejo. Vsakdo se lahko koplje, kolikor časa hoče in kolikor časa lahko zdrži v vroči vodi. Mnogi se kopeljejo samo enkrat na dan, drugi, teh je največ, pa dvakrat, zjutraj in ob štirih popoldne. Ne bom opisoval kakšne pravine so v tej vodi. S soprogo sva imela dve šobi, za kateri sva plačala \$21 na te-

den. V tem so bile vključene tudi kopelji za oba. Kdor pa ne staneje v njihovih kabinah, mora plačati za vsako kopel 50 centov, za 21 pa \$7. Kopališče preskrbi tudi brisače.

Ker se nahaja v bližini Pagosa Springs naselbina Durango, oddaljena 63 milj od kopališča, in ker je tam sedež društva št. 40 SNPJ, sem šel tja v nedeljo 20. avgusta na obisk. S soprogo sva se najprvo razgledala mesto, katero šteje okrog 6000 prebivalcev. Nisem se mogel načuditi čistoti mesta, lepim stavbám in velikim trgovinam. Mesto je obdano s precej visokim hribovjem, le od dveh strani je nekaka zaseka, po kateri so izpeljane ceste. Povedali so mi, da je v okolici in tudi v mestu dober ribolov. Skozi mesto teče precej velik potok.

Ko sva se razgledala mesto, sva se nato napotila na obisk k našim rojakom. Ker imata tajnik in blagajnik tamkajšnjega društva SNPJ za naslov samo številko poštne škrinje, jih nisem mogel najti, zato sem najprvo obiskal Franka Koširja, ki je predsednik društva št. 40 SNPJ. Ko pridem na Koširjev dom, je bila doma samo gospodinja. Ona mi je povedala, da se mož nahaja v mestu. Kakor hitro pa sem ji povedal, kdo sem, je bila takoj pripravljena iti z menoj, da ga najdeva. Ker pa imam rad cvetlice, sem se najprvo ogledal njihov lep vrt, medtem pa je prišel domov gospodar. Bil je zelo vesel moje obiska. Nato smo obiskali tajnika društva št. 40 Louisa Jakšeta. On živi nekaj milj izven mesta na mali farmi. Jakše je brat Koširjeve žene. Tudi Jakšetovi so naju lepo sprejeli. Mrs. Jakše, ki je zelo zgovorna ženska, mi je povedala, da še nara čita Prosveto, zlasti še dopise. Čas je hitro tekel in treba je bilo iti nazaj v Durango obiskat še blagajnika društva, kateri pa je medtem časom obiskal mene. Ko sva se pozdravila, pravi, da morava k njemu za nekaj minut. Blagajnik Joe Verce je sin pokojnega Martina Verceta, kateri je bil tudi večletni blagajnik omenjenega društva. Joe mi je dejal, da je ponosen na SNPJ in z veseljem nadaljuje delo, ki ga je pred njim vršil njegov pokojni oče. Oče mu je umrl pred petimi leti, mati pa pred letom. Z ženo vodi moderno gostilno in hotel. Oba sta prijazna in postrežljiva. Namesto nekaj minut sem se pri njima zamudil nekaj ur.

Rojaki v Durango so mi obljubili, da bodo šli takoj na delo za SNPJ in skušali pridobiti čim več novih članov. Vsem najlepša hvala za prijaznost in izkazano gostoljubnost.

V Durango sem srečal tudi rojaka Toma Kukuljana iz Silvertowna, kateri je bil pred leti tajnik društva SNPJ. Obenem sem se seznanil s sestro Mary Bečaj, ki je tudi zelo zgovorna in rada čita dopise v Prosveti. Obljubila je, da bo tudi ona napisala kaj za Prosveto. Mary, glej, da bo obljubo izpolnila.

Ker je predsednik Frank Košir videl, da se moram posloviti, a midva pa se še nisva dovolj pogovorila, mi je obljubil, da me čez tri dni obišče v Pagosa Springsu. Rečeno storjeno! Ob 10. uri dotičnega dne pridejo k meni on, njegova žena in mrs. Košak. (Ne vem, ali je kaj v sorodstvu s črkostavcem Košakom iz Chicago). S seboj so tudi pripeljali zelerjavo in krompir. Pogovorili smo se o marsi-

"Vojni material iz Amerike je pognal nacije v beg," je dejal Donald Mackay, član angleške unije transportnih delavcev, R. J. Thomas, predsednik unije avtinskih delavcev CIO, ki si v Angliji ogleduje razmere. On je eden od šestih delavskih voditeljev, ki jih je ameriška vlada poslala v Anglijo in Francijo na ogledno turo.

čem. Frank in njegova soproga sta zelo prijazna in sta ponosna na svoj dom. Škoda je, da nikoli ne oglašajo njihovih priredb in piknikov v našem glasilu. Upam, Frank, da se še vidimo, morda v bližnji bodočnosti. Odbornike društva št. 40 SNPJ pa prosim, da greste na delo za SNPJ.

Dva tedna počitnic in kopelji sta se bližala koncu in treba je bilo zopet nazaj proti domu. Zelo sem bil iznenaden, ko pridem na Voljčki prelaz in je prav pošteno snežilo. Tako sva končala z ženo počitnice, ki so bile prve, odkar sva skupaj v zakonskem jarmu. Žena mi je dejala, da še na počitnicah ne dam miru in skrbim za blaginjo naše velike bratske jednote. Pozdrav vsem članom SNPJ in čitateljem Prosvete!

Edward in Mary Tomalc.

ŠE O NESREČI
V PREMGOVNIKU

Bellatre, O.—Pred časom sem že poročal o požaru, ki je nastal v premogovniku Powhatan Point, O. Družbini, zvezni in državni inženirji so se na vse načine trudili, da bi rešili zajete premogarje. Zvrtali so dve luknji, eno devet palcev široko in drugo tri. Toda skozi nobeno luknjo niso dobili odgovora po telefonu, ki so ga spustili notri, upajoč, da so premogarji še živi in da bi se oglasili. Potem pa so prav na istih mestih pričeli kopati takozvani "slop," da bi prišli čim hitreje do ponesrečenov in jih prinesli na površje. Šele 23. avgusta so skopali 1400 čevljev globoko luknjo in prišli do prostorov, kjer so delali ponesrečeni premogarji.

Ko so enkrat prišli do kraja, kjer bi imeli biti ponesrečenci, so pa najprvo morali prezračiti dotični prostor, kar jih je vzelo šest dni. Dne 29. avgusta pa je reševalno moštvo našlo listek, datiran z dne 5. julija t. l. Na listku je bilo napisano: "Grem po desnem hodniku do severnega B—George Emeri, prvi delavec." Kmalu za tem pa je rešilno moštvo našlo napis, napisan na vratih s kredo. Napis se je glasil: "Pustite vrata odprta!" Podpisani so bili zajeti premogarji samo z začetnimi črkami, in sicer D. B., V. E. N. in L. P. Potem pa so našli barikado, katero so napravili z vsakovrstnimi pripomočki: s srajcami, suk-njami, robci. Na ta način so skušali preprečiti vhañanje dima in strupenih plinov, toda ta barikada je bila 2000 čevljev stran od devet-palčne luknje. Reševalno moštvo je nato naletelo še na dve barikadi, a z delom ni moglo nadaljevati, ker je bilo preveč plina v prostoru. Morali so ponovno prezračiti rov. Dne 31. avgusta pa so našli v levem hodniku na pragu rova sledeč napis: "Mož številka 643 je zajet v sedmem levem vhodu." V dotično smer je kazala pušica in tako je reševalno moštvo prišlo do prve žrtve požara, ki se je pisala Virgil Newkirk. On zapuša ženo in šest odraslih otrok. Bilo mu je 55 let. Siromak se je skušal zabarikadirati, toda ga je najbrže poprej umoril plin. Najbrže je bil mrtev že 5. julija. On je bil oddaljen od tri-palčne luknje samo 40 čevljev. Ako bi bil tedaj še živ, bi gotovo slišal vrta-nje in telefonske klice. Predno

bodo prišli do severnega B rova, bodo morali instalirati posebne stroje, s katerimi bodo nakladali škrlovino; katera je zasula vhode. Domnevajo, da se ostali ponesrečenci najbrže nahajajo vsi v severnem B rovu. Vzelo bo okoli deset dni, preden pridejo do omenjenega rova.

V mojem poročilu o tej nesreči sem napačno poročal, kar se tiče imena Peta Uške. Napisal sem Pete Šuskalo, a pravilno je Pete Uška.

Premogarji se neprestano nahajajo v smrtni nevarnosti in ker ni v premogovnikih dovolj varnostnih naprav, se tu in tam zgodi, da se sesuje od stropa škrlovina na nje in tako je večkrat kakšen ranjen ali pa ubit. Takih primerov je bilo že veliko v premogovniku Web We. Gee Ohio. Tudi na dan 25. avgusta, ko so se premogarji peljali domov po končanem delu, se je nenadoma odtrgal tri tone težak kamen in padel na voz, v katerem je bilo devet premogarjev. Dva sta bila na mestu ubita, devet pa težko ranjenih. Eden izmed njih je drugi dan podlegel ranam. Drugi dan so prišli pregledat rov nadzorniki in ukazali, da se nevarni prostori v rovu takoj podpro. Z delom se je zopet pričelo šele 29. avgusta. Ako bi bil dotični prostor podprt ob pravem času, bi bili dotični trije premogarji še danes živi, tako pa jih krije hladna zemlja. Dva ponesrečenca sta bila domačina, tretji pa Rus, po imenu Jack Fedoski. Pokojnik zapuša ženo in pet otrok v Rusiji. Podpisani je pred desetimi leti delal v premogovniku Web. Kadar sem se vozil notri ali ven, sem bil vedno v strahu, da bo škrlovina treščila na voz. Tedaj smo se vozili še s konji in mulami. Sam pri sebi sem konstatiral, da bi bilo potrebno najmanj tisoč podpor, da bi bilo varno. Toda tedaj družba še ni priznala unižen in je bila ena prvih, ki je leta 1927-1928 pričela obratovati s stavkokazi. Šele oktobra 1. 1934 smo prišli pod okrilje UMWA. Zadnje čase so v premogovniku nastavili nadzornike, kateri nadzorujejo potek prvih delavcev in bosov tudi premogarje, toda vse kaže, da se ponesrečje bo briga-jo za njihovo varnost.

Louis Pavlinich.

ZAHVALA PRIJATELJEM

Benid, Ill.—Najlepše se zahvaljujem mojim prijateljem, ki so me obiskali dne 30. julija in me razveselili za moj rojstni dan.

Dandanes imamo zelo žalostne čase, zato je dobro, da se človek včasih malo razveseli. Vsi smo se pošteno nasmejali, kajti za humor je skrbela Mary Denutle. Njej vse prav pride in obrne v šalo ter tako spravi vse navzoče v dobro voljo. Navzoči so bili tudi Čikažani. Še enkrat najlepša hvala vsem skupaj.

Annie Widmar.

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpišite svoj list!

Dednost v naravi

Leon Detela
(Se nadaljuje.)

1. Po vrstovih goje večkrat rastlino, nazivano večernico, ki ima mednarodno znanstveno ime *Mirabilis jalapa*. Kot pri večini drugih kulturnih rastlin, poznamo tudi tu več dedno različnih vrst. Vzemimo dve taki vrsti, ki se ločita med seboj samo po barvi cveta, ki sta pa sicer, kolikor to dopušča zunanji pogoj, pod katerimi so doraščali pojedinci, zelo slični. Ena stvarja na vrhu rdeče, druga belo barvane cvete. Če križamo med seboj rdeče cvetoče rastline, dobimo potomce s samimi rdečimi cveti, če pa križamo med seboj belo cvetoče rastline, bodo imeli vsi njihovi potomci bele cvete.

Kaj pa, če križamo rdeče cvetočo rastlino, ki izrastejo sedaj, niti belo niti rdeče, temveč se pokoravajo očetovskim in materinim vplivom in cveto blede-rdeče ali rožnate. Če križamo med seboj "rožnate" pripadnike prvega rodu križancev ali prve generacije bastardov, ki marsikdo misli, da bodo cveteli vsi njihovi potomci rožnato. V resnici pa dobimo v drugem rodu križancev $\frac{1}{4}$ rožnato cvetočih in $\frac{3}{4}$ rdeče cvetočih rastlin. Torej samo polovica potomcev je enaka staršem, $\frac{1}{4}$ pa enaka staršemu očetu, $\frac{1}{4}$ pa stari materi. Tako smo dobili 1. in 2. rod križancev. Če križamo med seboj rdeče rastline iz 2. rodu križancev, bodo imeli njihovi potomci rdeče cvete, če križamo med seboj bele rastline tega rodu, bodo cveteli vseh njihovih potomcev beli, če pa križamo med seboj rožnate rastline 2. rodu križancev, bomo dobili zopet $\frac{1}{4}$ rdečih, $\frac{1}{2}$ rožnatih in $\frac{1}{4}$ belih potomcev. Tudi v poznejših rodovih ostanejo potomci belih rastlin vedno beli, rdečih vedno rdeči, rožnate pa imajo vedno potomstvo sestavljeno iz $\frac{1}{4}$ belih, $\frac{1}{2}$ rožnatih, $\frac{1}{4}$ rdeče cvetočih rastlin.

Ze Bendel je pravilno razložil te pojave. Začnimo z rodom staršev. Rastlina iz rodu s stalno rdečimi cveti, ki smo jo izbrali križancem za očeta, je nastala potom križanja dveh rdečih rastlin. Rdeči oče je dobil od obeh svojih staršev zmožnost stvarjanja rdečega barvila. Če označimo to zmožnost z A, potem bi bil znak za rdečega očeta AA. Belo cvetoča rastlina, ki smo jo izbrali križancem za mater, je podedovala od obeh svojih staršev zmožnost stvarjanja rdečega barvila (oziroma točneje nezmožnost stvarjanja rdečega barvila). Če označimo to zmožnost z a, bi bil znak za belostvoročeto. Vsa pelodna zrna rdeče cvetočega očeta prenašajo na potomce zmožnost stvarjanja rdečega barvila, imajo torej po našem načinu označbe znak A, vse jajčne stanice matere pa prenašajo na potomce zmožnost stvarjanja belega barvila, imajo torej znak a. Bela jajčna stanica, ki jo oplodi rdeče pelodno zrno, in bastard, ki se razvije iz nje, bo imel znak Aa in bo cvetel rožnato.

Mendel je že globokomunno spoznal in vsa poznejša raziskavanja so dokazala, da stvarjajo bastardi 1. rodu v tem slučaju dve vrsti spolnih stani: polovico jajec in pelodnih zrn, ki prenašajo na potomce zmožnost stvarjanja rdečega barvila, v znaku A, in polovico jajec in pelodnih zrn, ki prenašajo na potomce zmožnost stvarjanja belega barvila, v znaku a. Spolne stanice bastardov prenašajo na potomstvo ali lastnost očeta ali lastnost matere, ne pa obeh, so torej ali "čisto bele" ali "čisto rdeče" seveda le po zmožnosti, ki jo prenašajo in ne morejo po svoji lastni barvi. Če križamo med seboj križance 1. rodu, ali pa če izvršimo na njih samooplodnjo, je samo od slučaja odvisno, kakšne spolne stanice se

bodo združile. Možne so sledeče štiri združitve:

1. Rdeče pelodno zrno se združi z rdečo jajčno stanico, AxA in nastane rastlina AA, ki cvete rdeče.
2. Rdeče pelodno zrno se združi z belo jajčno stanico, Ax a in nastane rastlina Aa, ki cvete rožnato.
3. Belo pelodno zrno se združi z rdečo jajčno stanico, aXA in nastane rastlina aA, ki je enaka rastlini Aa iz slučaja 2.
4. Belo pelodno zrno se združi z belo jajčno stanico, axa in nastane rastlina aa, ki cvete belo.

Ker je "rdečih" jajec ravno toliko kot "belih" in "rdečih" pelodnih zrn ravno toliko kot "belih", je vsaka gori navedenih možnosti enako verjetna. Pri večjem številu oplodenj nastane radi tega približno $\frac{1}{4}$ rdečih, $\frac{1}{4} + \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$ rožnatih in $\frac{1}{4}$ belih rastlin. Čim večje število križancev dobimo v 2. rodu, tem bolj se približujejo števila teh treh posameznih vrst izračunano razmerju $\frac{1}{4} : \frac{1}{2} : \frac{1}{4}$ ali kar je isto $1 : 2 : 1$.

Iz zgoraj navedenih štirih možnosti vidimo, da stvarja bastard AA samo eno vrsto spolnih stani. Če križamo take bastarde med seboj ali če izvršimo na njih samooplodnjo, bodo imeli vsi potomci znak AA in bodo

cveteli rdeče. Podobno velja o bastardu aa iz 4. možnosti. Bastarda Aa in aa iz možnosti 2. in 3. sta pa enaka bastardom 1. generacije in stvarjata dve vrsti spolnih stani, vsled česar je zopet možnih četvero gori navedenih združitve, kar ima za posledico neenako potomstvo v razmerju $\frac{1}{4}$ belih : $\frac{1}{2}$ rožnatih : $\frac{1}{4}$ rdečih.

Mendel je dokazal pravilnost svojega naziranja s tem, da je že v naprej pravilno napovedal rezultat križanju bastarda 1. rodu z očetom ali z materjo. Pogledimo, kaj moramo pričakovati, če križamo bastarda 1. rodu, ki cvete rožno, s pelodom rastline rdečega rodu, kateri je pripadal oče!

Rastline rdečega rodu stvarja samo eno vrsto peloda, ki ima znak A, rožno svetlo bastard pa dve vrsti jajec: A in a. Možni sta torej sledeči združitvi:

1. Rdeče pelodno zrno se združi z rdečo jajčno stanico AxA in nastane rastlina AA, ki cvete rdeče. Rastlina je enaka očetu. Po samooplodnji ali medsebojnem križanju bodo nastale vedno le rdeče rastline.
2. Rdeče pelodno zrno se združi z belo jajčno stanico, Ax a, nastane rastlina Aa, ki cvete rožnato in ki je enaka bastardu iz prvega rodu križancev. Rastlina stvarja dve vrsti spolnih stani, potomstvo je razdeljeno v tri različne skupine v razmerju $\frac{1}{4} : \frac{1}{2} : \frac{1}{4}$.

(Dalje prihodnjič.)

ki bi šla za tem, da z porabo orožja prepreči svoboden in popoln izraz narodne volje, ker vojska narodnega osvobodjenja je samo del in to najboljši del našega naroda. Nacionalni komitej Jugoslavije smatra od straništev Puriceve vlade in Draže Mihajlovića, ministra vojske, za koristen dogodek in se izjavlja pripravljen, da sodeluje z vlado v inozemstvu, ki bo resnično izpolnjevala nalogo podpiranja borbe celotnega ljudstva proti okupatorjem.

"Dne 16. junija se je vršil na svobodnem teritoriju Jugoslavije sestanek med dr. Ivanom Subašičem, zastopnikom kraljevske jugoslovanske vlade, in delegacijo Nacionalnega komiteja osvobodjenja Jugoslavije, pod mojim predstvom, o verjetnosti in oblikah sodelovanja. Dosegli smo soglasje v mnogih vprašanih, tekst pogodbe je že objavljen. Cilj sporazuma je: povečati napore ljudstva za osvobodjenje v tej krvavi borbi proti okupatorju in njegovim rabljem, mobilizirati za ta boj vse one, ki se še vedno nahajajo izven, organizirati največje materialno podporo našim borcev na fronti in ljudstvu v ozadju, onemogočiti izdajalce kakor je Draža Mihajlović, da bi skrivali svoje izdajalstvo za oblastjo legitimne vlade in končno zvezati našo borbo za osvobodjenje še bolj k zavezniški fronti proti Hitlerju in čim bolj podpreti zavezniške napore za uničenje največjega sovražnika človeštva.

"Vse narodne in demokratične pridobitve, katere je naš narod dosegel za časa triletnih borbe proti okupatorju, in njegovim krvnikom, zadržane so v pogodbi. Te pridobitve so našemu narodu garancije, da ne bo nič storjeno proti njegovi volji.

"Pogodba s predsednikom jugoslovanske vlade v Londonu dr. Ivanom Subašičem, je rezultat zmag našega naroda nad okupatorjem in njegovimi rabljem. Zato pomeni takšen važen korak: h končni likvidaciji gnusne in kriminalne zarote odkritih kot sprotne prikritih zarotnikov od Nedića in Pavelića pa do Draže Mihajlovića, ki so sprejemali orožje od okupatorja s tem, da se borijo proti naši narodni osvobodilni vojski in našemu napadu.

"Na dva, da bo ta pogodba zelo važen prispevek k uveljavitvi edinstva naših narodov v njihovi težki borbi proti okupatorjem in njihovim rabljem.

"Za one, ki so še izven in se bojijo te pogodbe, je to zadnje povabilo, da sodelujejo v gibanju narodnega osvobodjenja in store svoje dolžnost do njihove mučeniske očetnjave. Ta sporazum je končno in odločno povabilo vsem zavednim Srbom, ki služijo okupatorju in ki se borijo proti svojem lastnemu narodu pod Nedićem in Dražo Mihajlovićem, da pristopijo k narodni osvobodilni vojski Jugoslavije, vsem Hrvatim, posebnim domobrancem in ustašam, ki so se borili na strani okupatorja proti svojem lastnemu narodu in proti zaveznikom naših last-

nih narodov skoro tri leta, in na ta način prizadeli svoji hrvaški domovini veliko sramoto. To se tudi odnaša na slovenske domobrance, ki so bili organizirani po izdajalcu Rupniku, da se borijo proti svojem lastnemu narodu na strani nemškega okupatorja. Ni več mogoče, da se kateremu odpušča v tem trenutku, ko se narod bori za življenje in smrt. Noben strankarski ali katerikoli interes ne more opravičiti one, ki so izven ali celo služijo okupatorju. Fronta naše narodne borbe za osvobodjenje je dovolj široka za vsakega, ki ljubi svoj narod in ki je zares pripravljen, da se bori z orožjem v obrambi svoje svobode, da ne bi našel v njej svojega prostora.

"Da končamo, hočemo naglasiti, kako je materialna podpora, ki je dana naši vojski narodnega osvobodjenja s strani naših velikih zaveznikov, Velike Britanije, Zedinjenih držav Amerike in Sovjetske unije, koristna in občutna ter mi tem potom izrazimo našo hvaležnost za to podporo. Mi verjamemo, da bodo naši zavezniki nadaljevali z vso mogočo pomočjo tudi v bodoče, tako da bodo narodi Jugoslavije s svojo vojsko narodnega osvobodjenja v mogočnosti, da stre čim več v skupnem napadu za končno zmago nad sovražnim okupatorjem.

Podpisan: J. B. Tito, predsednik Nacionalnega komiteja osvobodjenja Jugoslavije.

Popolna koordinacija partizanov z zavezniki

Značilna izjava Tita

Posebni poročevalci Associated Pressa Joseph Morton, ki predstavlja celokupni ameriški tisk na osvobojenem teritoriju Jugoslavije, javlja, da so bili na rejeni načrti za maksimalno koordinacijo vojniških operacij med zavezniškimi silami v Italiji in narodne osvobodilne vojske v Jugoslaviji na sestanku Churchilla in Generala Wilsona z maršalom Titom, ki se je vršil pred kratkim. V bližnji bodočnosti se lahko pričakuje skupna akcija britanske in ameriške vojske na širši bazi.

Poleg razgovora s Churchillom, se je maršal Tito razgovarjal z ameriškim generalom Irom C. Eakerjem, glavnim komandantom sredozemskih zračnih sil, s podmaršalom William Elliotom, komandantom novoustanovljene balkanske zračne sile, z generalom Haroldom Alexandrom, glavnim komandantom zavezniške vojske v Italiji, ter z brigadirskim generalom Williamom Donovanom, direktorjem ameriškega urada Office of Strategic Services in s predsednikom jugoslovanske vlade dr. Ivanom Subašičem.

Tito je povdaril specialni značaj njegovih razgovorov z generalom Donovanom, ker je vzel dolgo časa predno je ameriška javnost spoznala stvarno situacijo v Jugoslaviji.

Na svojem sestanku s Churchillom je Tito uspel, da osigura več količjk orožja za narodno osvobodilno vojsko.

Tito je dosegel popoln sporazum s Subašičem o razpolaganju jugoslovanske mornarice. Ostali del razgovora se nanaša na jugoslovansko vojsko in na jugoslovansko zlato, ki se nahaja zamrznjeno v inozemstvu, ter na prejem pomoči od UNRRA.

Končni sporazum z ameriške vlade z nacionalnim komitejem osvobodjenja, je dejal Tito, zavisi od sledečih predpogojev: koliko ko vlada dela za narod in za narodno osvobodilno vojsko, do kakšne mere bo ta vlada popravila napake prejšnjih vlad, ki so delovale proti narodu in do katere mere dela za zedinjenje vseh nacionalnih sil.

Zločin in ne tragedija na Poljskem

F. A. Vider

Bolj in bolj se dviga zastor, kateri končno le odkrije zločin, ki je bil izvršen nad poljskim narodom v Varšavi s tem, ker se je izdalo povelje za splošni upor proti Nemcem na dan 1. avgusta. Pri tem je izgubilo življenje na tisoče Poljakov. Ta zločin se je zopet skušalo podtakniti—indirektno seveda, češ, bo javnost že razumela—sovjetski Rusiji.

V Chicago Sunu z dne 31. avgusta ima poročevalec Edward Angly članek, poslan iz Lublina, Poljska, v katerem poroča, da je imel daljši razgovor s poljskim generalom Micalom Rola-Zjmierskim. Z njim sta bila dva polkovnika, ki sta bila pridržena k "Ak", domači armadi v Varšavi, katerima se je pa dne 29. julija posrečilo uteči na druge stran in sta se pridružila poljski armadi generala Micala Rola-Zjmierskija.

Ona sta poročevalcu povedala, da so bili Rusi tedaj, ko se je izdalo na Poljake v Varšavi povelje, naj se dvignejo proti Nemcem, oddaljeni od omenjenega mesta še šestdeset milj in da so jih Rusi pred vstajo še pravočasno svarili. Rusi pravijo, da oni niso mislili Varšave direktno napasti, ker to bi pomenilo popolno razdejavanje mesta, ampak ga nameravajo obkoliti, kakor so že storili v več slučajih na svojih tleh, toda očitno je, da je bilo njihovo priporočilo namenoma ignorirano. Omenjeni poveljniki so se tudi izrazili, da je bil varšavski upor "neodgovorna poma-ta," kar je seveda lepo izraženo, toda tista "pomota," ki je neštetim Poljakom v Varšavi vzela življenja, jih ne more več poklicati k življenju.

Mi, kakor maraško, pa imamo svoja mnenja o tej "pomoti," ki jo smatramo za zločin, v špekulaciji ohranitev vpliva zamejne poljske vlade v Londonu.

Ruski državniki, katerim so dobro poznani intriganti korumpiranih ubežnih vlad v Londonu, sodijo, da je bilo zadevno povelje namenoma izdano in stran iz dveh razlogov:

Prvič, če bi se bila podvzela akcija obnesla, bi si bila brez dvoma zamejna vlada v Londonu, za katero trdno stoji Vatikan, kakor katoliška duhovščina vobče, pridobila trdnjše podlago na domačih tleh, ko se enkrat za-ključijo krvava drama na bojiščih in ko se bo sklepal mir. Drugič pa, ako se podvzeti ali odrejeni upor ponesreči, in ker so se ruske čete rapidno bližale Varšavi, bodo Rusi primorani mesto zavzeti, po njih računu namreč, brez ozira na žrtve; če tega ne bodo storili, se bo dalo javnosti lahko dopovedati, češ, da so Rusi svojo ofenzivo namenoma ustavili.

Toda, kakor se je ponesrečila prva, tako se je ponesrečila tudi

druga nakana onim, ki so zanjo odgovorni, kakor tudi za zločin storjen nad poljskim narodom. Sedaj, kajpada, ne bo marala biti za greh, ki je bil storjen v Varšavi, odgovorna zamejna poljska vlada v Londonu in namerže tudi njen podtalni general Bor ne. Vse bi se najraje potlačilo in čim prej mogoče pozabilo, kar pa ne pojde posebno gladko in kar najbrže tudi Poljaki ne bodo pozabili.

Kdor pozna razred onih, kateri je na Poljskem vladal po padcu demokratične republike, tega ne morejo zapeljati nobene prevare. Za zločin, pri katerem je na tisoče Poljakov izgubilo življenje, so odgovorne osebe ambicije ljudi, katerih pohlepnost po bogastvu, moči in vladanju je vse in te vrste karakterji izrabljajo narode za svoje namene. Baš toliko, kolikor je zamejni poljski vladi za svoj narod, je tudi Vatikanu za Poljake—če tudi mu vedno zvesto služijo. Ampak gre enim kot drugim za bogastva na Poljskem, v eni ali drugi obliki, vse drugo je postranskega pomena. Ljudje, ki so pred to vojno vedno dobro in ugodno živeli, hočejo tudi po tej vojni obdržati bogastva in privilegije, večina pa naj bo zopet prepričana svoji usodi; ti so tudi za slične zločine kot se je zgodil na Poljskem.

Zavezniška pomoč Slovakom

Revolta se razširila na Hrvaško

London, 7. sept. — Naznanili, da se slovaški partizani bojujejo proti nemški okupacijski sili, je sledilo zagotovilo britske in ruske vlade, da jim bosta pomagali.

Zavezniška pomoč bo v obliki bombnih napadov na nemške komunikacijske zveze v Slova-kiji. Ruski letalci bodo dovajali orožje, strelivo, živila in druge potrebščine slovaškim partizanom.

Čehoslovaška ubežna vlada je bila informirana, da so se slovaški partizani pridružili vojaški regularne armade v več krajih in da so zavzeli več vasi po ljutih bitkah z Nemci.

Radio Berlin je priznal, da se je revolta proti nacistični dominaciji razširila na Hrvaško.

Tekst deklaracije jugoslovanskega nacionalnega komiteja

Tekst deklaracije Jugoslovanskega nacionalnega komiteja o svobojenja, podpisan 17. avgusta na osvobojenem ozemlju Jugoslavije, se glasi:

"Narodno osvobodilno gibanje je od začetka naše borbe proti osvajaletu uspešno, da zedini vse narodne sile. Voditelji tega gibanja so vedno postavljali stvar osvobodjenja države od barbar-skih fašističnih osvajaletcev nad vse druge posebne interese političnih in socialnih grup in razredov. Iz tega razloga tudi, ko so divjale najbolj krvave bitke z osvajaletci in njihovimi rabljem, se je z vso silo delalo na tem, da se omogoči vsem, ki ljubijo svoj narod in svobodo, da se zbero v zedinjeni fronti narodnega osvobodjenja. Ta trud je z uspehom kronan.

"Zedinjena fronta narodnega osvobodjenja velike večine prebivalstva Jugoslavije je postala osnovna oborožena odpora vsega naroda proti okupatorju. Na tej osnovi so formirani partizanski oddelki in redne enote vojske narodnega osvobodjenja Jugoslavije. Več kot dve in pol leti so resnične sile odpora Jugoslavije nezadovoljno gledale, kako so begunske vlade, ena za drugo, namesto da bi podprle nadlo-veško borbo narodov Jugoslavije za svobodo svoje domovine, trdoglavo nadaljevale na svojem

sovražnem stališču do narodno-osvobodilnega gibanja in skozi svojega ministra Dražo Mihajlovića vodile oborožen boj proti svojem lastnemu narodu, na strani okupatorjev. Narodni poslanci na drugem sestanku Antifašističnega sveta dne 29. novembra 1943 so v svoji resoluciji obsojili izdajalsko delo begunskih vlad in, izražajoč trpljenje vseh narodov Jugoslavije, objavili zgodovinsko resolucijo o ustvarjanju federativne demokratične Jugoslavije.

"Narodno osvobodilno gibanje je sprejel ves narod. Gibanje je obenem demokratično in narodno, medtem moramo podčrtati, da imajo voditelji gibanja narodnega osvobodjenja Jugoslavije pred seboj edini važen smoter: boriti se proti okupatorju in njegovim hlapcem in zgraditi demokratično Jugoslavijo, a ne, kakor nas naši sovražniki obtožujejo, da je naš cilj, da se uveljavimo komunizem. Nadalje, kot je izraženo v resolucijah drugega sestanka Antifašističnega sveta od 29. novembra 1943, bodo narodi Jugoslavije v stanu, da na koncu te grozne vojne za osvobodjenje in na temelju demokratičnih načel, sami s svojo lastno svobodno voljo odločijo o obliki notranje vlade. Mi odbijamo vsako misel oboroženih sil gibanja narodnega osvobodjenja,

Bližanje koncu ...

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave.	Chicago 23, Illinois
GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAR, gl. pomočni tajnik	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADINSKI, tajnik bol. odd.	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VIKOVICH, direkt. mlad. oddel.	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3587 W. 60th St., Cleveland 3, Ohio
Dистриktalni podpredsedniki	
JOS. CULKAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7525 Middlebrook, Dearborn, Mich.
JOHN SPILNER, četrto okrožje	3979 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Evelyn, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje	823 W. 7th St., Wabensburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	253 E. 181st St., Cleveland 16, Ohio
VINCENT CAINKAR	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	3607 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1409 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH	706 E. 26th St., Euclid 17, O.
Poradni odbor	
ANTON SHULAR, predsednik	Box 57, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH	315 Tynes St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIC	1811 Muskota Ave., Cleveland 16, Ohio
ANDREW VIDRICH	106 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOCHNIK	718 E. 16th Street, Cleveland 16, Ohio
Nadzorni odbor	
FRANK ZAITZ, predsednik	3501 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANDREW GRUM	17182 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN GJEP	231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	23 Westcott Ave., Fern, Ill.
JOSEPH FIFOLT	1237 E. 60th St., Cleveland 3, Ohio
Glavni stvarnik	
DR. JOHN J. ZAVERTNIK	3215 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

GORNJE MESTO

POVEST IZ ZAGREBSKEGA ŽIVLJENJA

SPISAL

BOGOMIR MAGAJNA

(Nadaljevanje)

Tudi jaz sem prišla v Zagreb. Lahko bi bila ostala v Ljubljani, toda slutila sem nekaj drugega. Zmislil mi je podoben va-
šim, le preprosto bom povedala. Človek se
moja odpuščanja gospe s stolpa, a kljub temu
iskati hiacinto. Kdor je v sebi dovolj velik za-
to, postane svecenik. Pojdite, Simon, na križ-
potja, v beznice in v vse stolpe, kjer je tema, in
jim govorite o rozi hiacintu in da je mogoče tu-
di skozi majhno lino priklicati luč. Žrtvujte
lepo gospe, ki ne bo umrla za vas. Tisoči so
zatajili sebe. Druge je pograbila noč in jih da-
vi s svojimi rokami. Pojdite in se borite se z
njo.

Prišla sem tudi jaz v to mesto, da govorim z
našimi, s tistimi, katerih telesa tako iščejo. Ne-
plodna gasnejo in njih duše mro v mrki oka-
meneli posmeh. Naši mladci obrabljajo svoje
roke z neprestanim delom, toda njih delo je
zančevano in ne prejme pravičnega plačila. O,
tako malo jim je, ki bi se upali vzeti misijonsko
palico v roko in potovati k njim, jim odpirati
oči, jih ustvarjati silne po duši in uporne po te-
lesu, povedati jim, da je bila lepota ustvarjena
tudi za njihova telesa. Povem vam, da je bil
stih v moji duši, ko sem se odločila za to pot.
Izprazniti sem morala srce za sebe, da bodo na-
šli oni prostora v njem. In ko sem praznila, je
bolelo, kot da se toči kri iz njega. Jaz nimam
niti očeta niti matere, ne brata ne sestre. Kako
lepo bi bilo nekomu biti gospe s hiacinto, toda,
prijatelj moj, jaz hočem biti gospe s hiacinto
tistim, ki jih boste vi šele spoznali. Slutim, da
jih boste spoznali in jim v tujini zidali dom,
ob katerem bo zopet njihove besede svobodna
in vesela. Morda bo vam veliko dlje kot meni
usojeno biti tisto, kar želim sebi jaz. Toda tu je
vsaka ura dragocena in umeškanosti se moramo
opojiti lastne sreče, če hočemo doseči srečo, ki
je višja od od stolpa, na katerega ste šli v sa-
njah.

Simon je med tem govorom prijel njeno ro-
ko in poslušal. Obraz se mu je približal tik do
njene. Njeni črni, košati lasje so se mu do-
tikali čela. Zazdela se mu je kot svečenica na-
ših dni, kajti njeno lice je gorelo kot ogenj. No-
vo doživljanje se je budilo v njem. Naslonil je
glavo na njene prsi in poslušal. Gledal je v
njen obraz in poslušal. Ona se je sklonila, mu
objela čelo z rokami in ga poljubila na ustnice.

"Poljubila sem te. Tvoja sestra bom odslej
in rekla si bova 'Ti'. Prelepa je beseda 'Ti'. Da
bi si jo govorili vsi ljudje! Vidiš, komaj dan
se pozna in si mi postal brat in se je duša
dotekla duše, kot da sva od nekdaj živele
skupaj. O, če bi mogel ti to umeti!"

"Marija, skušal bom storiti vse, da mi ne boš
samo sestra, da mi boš tudi žena."

"Misi na moje prejšnje besede," je odgovo-
rila. "Izpraznila sem srce, da bodo imeli vsi
prostora v njem. V tvojih sanjah je rekla gos-
pa: 'Pojdi in išči hiacinto!' Gospodinja trka.
Ključke prinaša. Hiteti morava v prenočišče, da
prenesem svoje stvari. Mi boš pomagal?"

Prikimal je, toda sedaj se ga je polasčalo ne-
kak, ki je bilo podobno žalosti. On se je zbal,
da bi bil samo brat.

"Marija, jaz bom še velikokrat prišel k tebi."

"Kadarkoli hočeš."

Odhitela sta in se ustavila šele na robu Gor-
njega mesta. Deževalo ni več. Oblaki so se
raztrgali na dvoje. Globoka črna med njimi
je bila posejana z zvezdami. Pod njima se je
širil novi Zagreb daleč od vzhoda na zapad.
Reklame na trgih so se prižigale in zopet gas-
nile. Svetle luči vozil so žarele na vse strani.
Visoki, svetli žarki so kipeli izmed hiš visoko in
osvetljeni dimi so se vili do oblakov.

"Sto petdeset tisoč življenj utripa tu doli se-
daj," je rekel on.
"In mnoga med njimi ne smejo imeti srca," je
odgovorila ona.

3.

Sonce je polagoma, polagoma potovalo skozi
okno podstrešne sobe neke samotne ulice v "De-
lavskem dolu". Žarek se je splazil mimo po-
ševnega stropa v kot do postelje, na kateri je
spal Simon, in se doteknil njegovih širokih
trepalnic. Simon se je zasmeljal v snu in dvig-
nil roke; trepalnice so se počasi in nerade od-
prle. Okrenil je glavo proti mizi, kjer so bile
zložene knjige. Včasih je ob tem pogledu takoj
vstal in sedel k njim, še preden se je umil. Se-
daj pa je poležal, zri skozi okno na drevje in
mislil na Marijo.

"Odkod ima ona te oči? Ne more mi biti sa-
mo sestra. Zastavil bom svoje življenje za te
oči, ki jih nisem mogel ne doumeti ne prema-
gati vse te dni in večere, ko potujem k njej.
Nezmagljiva je. Kaj je v njej? Nima ne fan-
ta ne zaročenca, ne ljubi nikogar, razen te slo-
venske množice, o kateri tolikokrat govori.
Kaj more vendar storiti ona, en sam človek, v
tem malem Babilonu, kjer utone klic posamez-
nika kot klic kake ptice pevke v pokrajini, raz-
divjani od viharja. Jeli, prijatelj moj, niti ti bi
se ne upal in bi ne mogel! In ti si obupal in
nisi verjel in si prerokoval smrt." Zadnje be-
sedes so bile namenjene prijatelju pesniku, ki
je umrl prejšnje leto in čigar poezije so ležale
na mizi.

"Toda, prijatelj moj, če bi poznal njo, bi ne
hotel umreti, čeprav bi morali umreti drugi
vsi. Ti bi ne hotel srečati belega angela, ti do-
bi prijatelj moj, belega angela, ki je zatnil
tvoje žalostne oči."

Marija, koliko let sem moral čakati, da sem
te doživel. O, zložil ti bom pesem, a nihče ra-
zen tebe je ne bo smel brati. Marija, preveč
imaš vere v ljudi. Preganjali so svoje preroke
in zavrgli pesem gora in neba. Celo svoje be-
sedes jih je sram. Naj jim nudimo kruha. V
sitosti ni odrešenja, Marija! — Naj jim nudimo
bič, da se bodo branili? Pokleknil bode na tla
in rekel: Na, bič! Tepi nas, o gospoda! — Naj
jim ponudimo lepote, stezo Bogomile, morje le-
pe Vide, čisto dušo in ljubezen Irene, razigrani
Zalini smeh in vriske Žive? Zbirali bodo denar
za muzej in rekli: Tako in tako je mislil, in
bodo odšli v kavarno, da igrajo partijo taroka.
Prišla si sem, da vršiš poslanstvo ljubezni.
Ljudje bodo korakali mimo tebe z začudenimi
pogledi in nazadnje te bodo hoteli na platno v
kinu. Ljudje hočejo, da se utopje, da pozabi-
jo svojo pravo govorico, svojo dušo. Tudi jaz
sem pisal pesmi. Sedaj jih rajši živim zase in
jih bom živel samo še tebi. Res Marija, kako
hočeš reševati, ko se jih v to mesto vendar pri-
pelje vsak dan sto?

Ura vriskajoče godbe in plesa ubije žalost
celega meseca dekletom iz rdečih hiš. Časa vi-
na prežene delavcu utrujenost tedna iz telesa.
Kakor je Zagreb grenak, prav tako je opojno
sladak. Kaj hočeš v njem ti? Predaj se, Ma-
rija, sladkimi ujam mladim let ...

"Jelka, Jelka!" je poklical.

V sobo je stopila služkinja, lahno sklonjena
radi nizkega stropa. Ozrla se je na študenta, ki
jo je prijel za roko. Njene, skoraj tihe oči so
se zasmelale za trenutek.

"Jelka, iz Bele Krajine si doma. Vaši kraji
so lepi, vaša pesem je lepa in ti si lepa najbolj,
toda povej mi, zakaj nočeš govoriti slovenski
z menoj?"

Nasmejala se je in ni odgovorila.

(Dalje prihodnjic.)

ČRTICE

(1911-1913)

IVAN CANKAR

MONA LISA

Šel sem pozno spat, ves žalo-
sten sem bil, toda zatajeval sem
solze, ker se mi je zdelo, da me
gledajo iz kota neumne, hudob-
ne oči.

Komaj sem se zjutraj vzdra-
mil in ko še oblečen nisem bil,
je potrkalo na moje duri.

"Kdo je?"

"Ah ... prijatelj!"

Mil glas, treptajoč, poln prose-
nja in kesanja.

Roke so se mi tako tresle, da
sem si le s težavo zavel ovrtnik
ter si prevezal ovrtnico.

Ko sem odklenil, je planil v
izbo ter me objel brez pozdrava
in ogovora. Šele šez dolgo časa
je izpregovoril mukoma sopeč
sunkoma, kakor da ga je bilo
prej dušilo samo prijateljstvo ali kaj.

"Prijatelj! Oprostite! ... Ali mi
sploh moreš oprostiti? ... Na
kolenih, glej ..."

Res je upognil koleno, kakor

da bi nameraval poklekati; jaz
pa sem ga prijel za obadva ko-
molca.

"Ali si že kdaj doživel tako
črno nevhvaležnost? Udari me na
lice, pljuni mi v obraz! Ti pri-
deš k meni, dobitnik, prineseš

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Pomislil, da vso noč nisem za-
tislil očesa; od same žalosti in
skrbni ... Dvakrat sem vstal, da
bi se napotil k tebi ... ali kako
bi pomagal? Tudi me je obšla
grenka misel, da bi storil konec
temu nesrečnemu, izgubljenemu
življenju. Saj vidim, da nisem

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

mi takorekoč ... zvezdo z ne-
ba ... Jaz pa nesrečnež, razboj-
nik, toliko da sem v roko se-
gel, malo da te nisem pognal
preko praga ... In poslovil sem
se ... oprostite, da se tako izra-
zim ... kakor da bi te v hrbet
sunil! Ali sem rekel adijo? ...

Betty Ruth Caldwell iz Iowe, ki bo v kontestu za najlepšo sve-
tovno krasotico predstavljala svojo državo. Zmagovalka v tem
kontestu bo postala — filmska zvezda.

za nobeno rabo več, za prav no-
beno, niti za tisto ne, da bi znal
reči: Bog povrni!" ...

V glavi mi je šumelo, kakor da
bi gledal z visokega mosta v de-
ročo vodo.

"Za božjo voljo, prijatelj ...
ali si slabo spal?"

"Spal? Prejokal sem vso noč!
Kako bi mogel misliti na spanje,
ko mi je ležal na srcu greh ka-
kor kamen? ..."

Srd mi je planil v lica.

"Ne razumem te ... oprostite!
Niti besede ne razumem, kolikor
jih je! Kakor da bi od strehe
kapalo ..."

"Od strehe?"

Napravil je tako prestrašen
obraz, kakor da je bil ugledal
smrt.

"Vrag te vzemi!" mi je nena-
doma bušilo iz ust.

Takrat si je zakril obraz z ro-
kama in preden sem vedel kako,
je izginil skozi duri.

Legel sem na zofo ves truden.

Žena mi je prinesla zajutrek;
pogledal sem ji v obraz in zdela
se mi je čisto tuja, kakor da je
že leto nisem videl. Mislim, da
je imela objokane oči. Kaj morda
že tudi ona? Vrag vzemi vse
po vrsti!

Ni še minilo pol ure, ko so se
vrata prav potihoma in počasi
odprla in se je prikazal na pra-
gu njegov ostudni obraz.

"Le še enkrat ..."

Ves sključen je stal tam, maj-
hen, ponižen, klobuk v roki, ka-
kor berač.

"Le še enkrat da te vidim,
preden zatisnem na vekomaj te
trudne oči! Ne zahtevam, ne
prosim, da mi sežeš v roko, v to
nevredno, nevhvalno ... Toda
le eno samo besedo, eno blago,
usmiljeno besedo iz tvojih ust
bi slišal rad, preden ..."

Vstal sem mukoma in počasi,
ker sem bil takorekoč ... pre-
magan, na tla pobit.

"Povej mi, prosim te v imenu
božjem in vseh svetnikov, kaj bi
rad! Povej brez tistih nepotrebnih,
obličanih, na prečo počesa-
nih besedi! ... Ne maram več ča-
kati, ne maram, ali slišiš? Po-
vej mi naravnost, brez ovinkov,
če me misliš ubiti, zato da bom
vedel!"

"Ne, ne, čisto nič nisem razža-
ljen!"

Izpustil nisem njegove roke,
dokler nisva prišla do duri; od-
prl sem jih sam in tudi sem jih
resnično zaklenil za njim, še
preden je bil na stopnicah.

Tisti dan sem sklenil v svoji
grenkobi, da upihnem v srcu
vsako misel nanjo in nanj. Za-
kaj komaj se je prikazala pred
mojimi očmi jasna in svetla nje-
na podoba, sem ugledal velikega,
gnusnega pajka ali na čelu, ali
na licu, na ustnicah, na rokah;
posebno ostudno in smešno je
bilo, kadar je lezel po nosu. Ču-
til sem v grozi in sramu, da me
je bil vsega osvojil, z dušo in
telesom.

5. Vsesem se tresel, govoril sem
zmerom glasneje in nazadnje
sem slišal sam, da kričim hripa-
vo.

Stal je pred menoj kakor otrok
pred šibo.

"Gospod ... gospod ..."

"Kaj gospod! Bog vedi ... ka-
kor trakuja si ... tam žre in
noče ven ... človek misli samo
nanjo ..."

"Kako ... trakuja?"

"Torej povej že, kaj hočeš od
mene!"

V svoji razburjenosti sem ga
zgrabil ter sem ga trdo posadil
na zofo.

"Zdaj govori!"

Njegov obraz je bil mahoma
tako nedolžen, ves mil in blag,
kakor da se prav nič ni zgodilo.

"Saj sem govoril ... saj sem
že vse povedal!"

Nisem vedel, kaj bi storil; str-
mel sem nanj in sem molčal;
tam je sedel na tisti rdeči zofi
... kakor madež od olja ali pe-
troleja; človek se jezi in zoperna
mu je zofa in izba in vse svet.

Gledal sem, da bi ga brž odpra-
vil, da bi zaklenil duri za njim
in ga nikoli več ne videl. Se-
gel sem mu v roko.

"Torej ... brez zamere! Da-
nes sem nekoliko slabe volje,
saj vidiš!"

Ponevedoma sem mu stisnil
roko tako močno, da je spalil
ustna ter me pogledal z osup-
lim, prosečim pogledom.

"Ali nisi ... zaradi nevhalež-
nosti? ..."

"Ne, ne, čisto nič nisem razža-
ljen!"

Izpustil nisem njegove roke,
dokler nisva prišla do duri; od-
prl sem jih sam in tudi sem jih
resnično zaklenil za njim, še
preden je bil na stopnicah.

Tisti dan sem sklenil v svoji
grenkobi, da upihnem v srcu
vsako misel nanjo in nanj. Za-
kaj komaj se je prikazala pred
mojimi očmi jasna in svetla nje-
na podoba, sem ugledal velikega,
gnusnega pajka ali na čelu, ali
na licu, na ustnicah, na rokah;
posebno ostudno in smešno je
bilo, kadar je lezel po nosu. Ču-
til sem v grozi in sramu, da me
je bil vsega osvojil, z dušo in
telesom.

5. Vsesem se tresel, govoril sem
zmerom glasneje in nazadnje
sem slišal sam, da kričim hripa-
vo.

Stal je pred menoj kakor otrok
pred šibo.

"Gospod ... gospod ..."

"Kaj gospod! Bog vedi ... ka-
kor trakuja si ... tam žre in
noče ven ... človek misli samo
nanjo ..."

"Kako ... trakuja?"

"Torej povej že, kaj hočeš od
mene!"

V svoji razburjenosti sem ga
zgrabil ter sem ga trdo posadil
na zofo.

"Zdaj govori!"

Njegov obraz je bil mahoma
tako nedolžen, ves mil in blag,
kakor da se prav nič ni zgodilo.

"Saj sem govoril ... saj sem
že vse povedal!"

Nisem vedel, kaj bi storil; str-
mel sem nanj in sem molčal;
tam je sedel na tisti rdeči zofi
... kakor madež od olja ali pe-
troleja; človek se jezi in zoperna
mu je zofa in izba in vse svet.

Gledal sem, da bi ga brž odpra-
vil, da bi zaklenil duri za njim
in ga nikoli več ne videl. Se-
gel sem mu v roko.

"Torej ... brez zamere! Da-
nes sem nekoliko slabe volje,
saj vidiš!"

Ponevedoma sem mu stisnil
roko tako močno, da je spalil
ustna ter me pogledal z osup-
lim, prosečim pogledom.

"Ali nisi ... zaradi nevhalež-
nosti? ..."

"Ne, ne, čisto nič nisem razža-
ljen!"

Izpustil nisem njegove roke,
dokler nisva prišla do duri; od-
prl sem jih sam in tudi sem jih
resnično zaklenil za njim, še
preden je bil na stopnicah.

Tisti dan sem sklenil v svoji
grenkobi, da upihnem v srcu
vsako misel nanjo in nanj. Za-
kaj komaj se je prikazala pred
mojimi očmi jasna in svetla nje-
na podoba, sem ugledal velikega,
gnusnega pajka ali na čelu, ali
na licu, na ustnicah, na rokah;
posebno ostudno in smešno je
bilo, kadar je lezel po nosu. Ču-
til sem v grozi in sramu, da me
je bil vsega osvojil, z dušo in
telesom.

5. Vsesem se tresel, govoril sem
zmerom glasneje in nazadnje
sem slišal sam, da kričim hripa-
vo.

Stal je pred menoj kakor otrok
pred šibo.

"Gospod ... gospod ..."

"Kaj gospod! Bog vedi ... ka-
kor trakuja si ... tam žre in
noče ven ... človek misli samo
nanjo ..."

"Kako ... trakuja?"

"Torej povej že, kaj hočeš od
mene!"

V svoji razburjenosti sem ga
zgrabil ter sem ga trdo posadil
na zofo.

"Zdaj govori!"

Njegov obraz je bil mahoma
tako nedolžen, ves mil in blag,
kakor da se prav nič ni zgodilo.

"Saj sem govoril ... saj sem
že vse